

کاوش باستان شناسی

چیا شرق

www.ketab.ir

مصیب امیری

۱۴۰۰

سرشناسه	: امیری، مصیب، ۱۳۳۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: کاوش باستان‌شناسی چیا سبز شرقی / مصیب امیری؛ [برای] پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، مرکز معرفی فرهنگی.
مشخصات نشر	: تهران: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۸ ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول.
شابک	: 978-622-5684-04-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: حفاری‌ها (باستان‌شناسی) -- ایران -- محوطه باستان‌شناسی چیا سبز شرقی Excavations (Archaeology) -- Iran -- Eastern Chia Sabz Site
موضوع	: محوطه باستان‌شناسی چیا سبز شرقی Eastern Chia Sabz Site (Iran)
شناسه افزوده	: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، مرکز معرفی فرهنگی
شناسه افزوده	: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری
شناسه افزوده	: Tourism & Research Institute of Cultural Heritage
رده بندی کنگره	: DSR۵۵
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۵۵۲۵۰۲۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۶۴۷۲۳۳

www.ketab.ir

مرکز معرفی فرهنگی

کاوش باستان‌شناسی تپه چیا سبز شرقی

نویسنده: مصیب امیری

چاپ و صحافی: انتشارات نوربخش

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۴۰۰

قیمت: ۸۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۶۸۴-۰۴-۱

ناشر: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان امام خمینی، ابتدای خیابان سی تیر، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

دورنگار: ۰۲۱-۶۶۷۳۶۷۸۸

تلفن: ۰۲۱-۶۶۷۳۶۴۵۲-۶۰

رایانامه: cc@richt.ir

تارنما: www.richt.ir

فروشگاه الکترونیکی کتاب: richtbook.ir

فهرست مطالب

۷	سخن ناشر
۹	سپاسگزاری
۱۱	مقدمه
۱۳	اهداف تحقیق
۱۳	سوال‌ها
۱۵	پیشینه تحقیق
۱۵	جنوب غرب ایران
۱۶	غرب و شمال غرب ایران
۱۹	تحقیقات هیئت هلمز
۱۹	الف - دره سیمره
۲۰	بررسی‌های سال ۱۹۳۴
۲۰	کموترلان I
۲۱	کموترلان II
۲۱	چغاسبز
۲۲	تیه میرولی
۲۳	فعالیت باستان‌شناسی در سال ۱۹۳۸ م
۲۳	سرخدم لری
۲۵	۱ - زمین ریخت‌شناسی
۲۵	۲ - سنگ چینه‌شناسی
۲۷	۳ - زمین ساخت
۲۸	۴ - هیدروژئولوژی
۲۸	۲ - زمین‌شناسی
۲۹	۳ - سنگ چینه‌شناسی
۳۳	محوطه باستانی جیاسبز
۳۳	کاوش جیاسبز
۳۵	کارگاه ۱
۸۱	توصیف گورها
۸۳	گور شماره ۲

مقدمه

در پایان آخرین مرحله پارینه سنگی که قبلاً "دوران میان سنگی خوانده می‌شد و امروزه در نامیدن آن به فراپارینه سنگی توافق همگانی وجود دارد، دوران جدید آغاز شد که با تحولاتی که در صنایع و روش زندگی صورت گرفت، آن را دوران نوسنگی می‌نامند. تمامی حوادث و اتفاقاتی که به وقوع پیوست تا انسان برای ادامه حیات دست از جمع آوری غذا و شکارورزی و صید بردارد و با تولید غذا وارد مرحله نوینی از زندگی فرهنگی گردد، که ما امروز ادامه آن را می‌گذرانیم، از همین دوران فرهنگی که اصطلاحاً "نوسنگی نامیده شده، آغاز گردید است. این دوران در خاورمیانه و ایران زودتر از ۹۰۰۰ سال قبل شروع نشده است، در حالی در سایر قسمتهای جهان گاهی چند هزار سال بعد از آن آغاز گردید. در ایران حدود ۹۰۰۰ سال قبل، گروههایی از جوامع انسانی با استقرار در یک منطقه و در نهایت یک محل، دوره کوچ دائم از منطقه ای به منطقه ای دیگر و از محلی به محلی دیگر را پشت سر گذاشتند و دوره تولید غذا و سکونت در یک محل را آغاز کردند. این دوران نسبت به سایر ادوار فرهنگی دارای چندین ویژگی است که از جمله آنها تغییراتی است که در شکل ظاهری برخی از ابزارهای سنگی به وجود آمد تا عملکرد آنها را تغییر دهد و در جهت نیازهای فنی خود، آنها را به ابزارهای کارآمدتری تبدیل کند.

دوران نوسنگی ایران با جمع آوری غذا و شکار صید، که ادامه روش زندگی در دوره فراپارینه سنگی است، ادامه پیدا کرد، ولی با این تفاوت که تحولات و تغییرات چشمگیری در فن ابزار سازی به وجود آمد. از ریز تیغه‌ها به مراتب بیشتر از دوران قبلی استفاده می‌شد و ادوات سنگی تخصصی دیگری که در دوران قبلی سابقه نداشت، ساخته و به کار گرفته شد. آثار این دوره در غارها و پناهگاههای سنگی در قسمتهای مختلف ایران شنا سایی شده اند که آثار موجود در غارهای "علی تپه"، "هاتو" و "کمر بند" مشخص ترین آنها هستند که تا کنون گزارش گردیده

در دوره بعد، یعنی دوره گرد آوری و ذخیره غذا که گاهی نیز با تولید نوعی سفال ساده همراه بوده است، انسان علاوه بر جمع آوری و شکار و صید برای تامین غذای مورد نیاز فوری، قسمتی از برداشت خود را نیز به صورت ساده و ابتدایی برای مدت کوتاهی ذخیره می‌کرده است تپه "گنج دره" در نزدیکی هرسین کرمانشاه و "تپه سراب" در شش کیلومتری شرق

کرمانشاه، نمونه‌های از این دوره فرهنگی را ارائه می‌کنند.

در دوره بعدی که تولید غذا آغاز شد، انسان علاوه بر تولید بخش مهمی از نیازهای غذایی خود، موفق گشت تا با ایجاد سرپناه‌های ساده در معماری نیز قابلیت‌های فرهنگی خود را ظاهر سازد و با ایجاد رو ستاهای کوچک موقت، در نهایت رو ستاهای دائمی را پدید آورد که خود را مقدمه ای بر شهرنشینی محسوب می‌گردد.

با وجود تغییراتی که در هر دوره نسبت به دوره پیش پدید می‌آمد، تمام یا جنبه‌های از نحوه فرهنگ‌های پیشین باقی ماندند که امروز با مطالعه آنها می‌توان با سابقه فرهنگی برخی از گونه‌های فرهنگی انسان در خاور نزدیک نیز آشنا شد. به عنوان مثال، در تپه "گوران" در ده هلیلان که در حدود ۶۰ کیلومتری جنوب کرمانشاه واقع شده است، باستان‌شناسان موفق به شناسایی چگونگی بقایای نخستین مرحله استقرار موقت در آن محل شده‌اند که می‌توان آن را پیشینه ای بر زندگی کوچ روی تصور کرد.

در ایران تمامی مراحل را که انسان پیموده است تا از زندگی کوچ روی و خانه به دوش دائمی به مرحله آغاز نشینی وارد گردد، می‌توان با استنادات و شواهد عینی حاصل از بررسی‌ها و حفريات انسان شناسی مورد مطالعه قرار داد. چنین مطالعه ای در سایر مناطق خاورمیانه به آسانی ایران امکان ندارد.

با توجه به این مهم است که باید خاورمیانه و خاور نزدیک، منطقه ای کلیدی برای بررسی تحولات فرهنگی انسان تصور کرد و آن را گاهواره و مهد فرهنگ و تمدن نامید. با وجود تغییراتی که در هر دوره نسبت به دوره پیش پدید می‌آمد، تمام یا جنبه‌های از نحوه فرهنگ‌های پیشین باقی ماندند که امروز با مطالعه آنها می‌توان با سابقه فرهنگی برخی از گونه‌های فرهنگی انسان در خاور نزدیک نیز آشنا شد.

در پژوهش‌های باستان‌شناسی گورستان‌ها دارای جایگاه بسیار مهم می‌باشند، با استفاده از داده‌های یافت شده در قبور، می‌توان هم به جنبه‌های مختلف زندگی یک اجتماع پی برد و هم به رابطه‌ای که آن اجتماع با دیگر جوامع داشته است. کاوش در چیا سبز، حلقه استقرار هزاره ۱ ق.م. (عصر آهن) را نمایی جدید در این حوزه خواهد داد و این امکان را به ما می‌دهد که اطلاعات کامل تری در این خصوص ثبت گردد. همچنین یاد آور می‌شود اگر در متن گزارش لوکوسی فاقد داده فرهنگی ذکر شده، منظور این است که ما دارای فضا (معماری) هستیم ولی شی فرهنگی بدست نیامده است.